

Kto chytá v žite – Jerome David Salinger

Dielo z roku 1951 sa zaraďuje medzi najznámejšie generačné romány.

Holden Caulfield – hlavná postava a rozprávač príbehu, príbeh rozpráva ako 17-ročný, ale odohral sa o rok skôr. Reč hlavnej postavy je živá, hovorová, s množstvom slangových výrazov, často i vulgarizmov, vyjadruje vnútornú vzburu typickú pre tisíce mladých Američanov.

Obsah

Holden Caulfield je neobyčajný a výnimočný, nie je ako ostatní chlapci v jeho veku. Svoj príbeh rozpráva s odstupom jedného roka v sanatóriu.

Je to príbeh troch dní, od opustenia školy v Pencey po návrat domov, do New Yorku. Zo školy ho vyhodili pred vianočnými prázdninami, pretože prepadol zo štyroch predmetov. Túla sa predvianočným New Yorkom, chce počkať, kým rodičia nedostanú oznámenie zo školy. Stretáva sa s rôznymi ľuďmi, odsudzuje ich pretváрку, falošnosť, amorálnosť i duševnú plytkosť.

S priateľkou Sally navštevuje divadelné predstavenie a klzisko, Vyhľadá milovanú mladšiu sestru Phoebe a prespáva u učiteľa, ktorý sa mu pri pokuse o telesné zblíženie znechutí. Chce odísť z mesta, prosí sestru o peniaze, ona však túži ísť s ním. Nakoniec sa svojho plánu vzdáva a popoludnie strávi so sestrou na kolotoči a v zoo.

„Odrazu som vám bol taký šťastný, keď som videl, ako sa Phoebe na tom kolotoči krúti stále dokola a dokola. Skoro som sa od šťastia rozplakal, aby som vám pravdu povedal. Nevieť prečo. Tuším len preto, že bola strašne pekná, ako sa tam v tom belasom kabátiku krútila stále dokola a dokola. Ľudia, ten pohľad stál za to. Škoda, že ste tam neboli.“

Holden túži po láske, po čistých a úprimných vzťahoch medzi ľuďmi. Citlivo vníma spoločnosť a jej nedostatky. Neznáša hlavne pokrytectvo a degeneráciu spoločnosti. Vidí všetky chyby v systéme, v ktorom dospelí žijú a tieto ho veľmi deprimujú. Všimá si aj to, čo si normálne človek nevšimne. Školu a školstvo, keď ľudia v rozhovore opakujú slovo skvele, filmy, hercov, chlipníkov, keď ľudia za ním kričia „veľa šťastia“, keď niekto zíva, ak od neho niečo potrebuje, lacné kufre. Všetko na svete mu lezie na nervy, všetko nenávidí.

„Bohatstvo, ako ja školu nenávidím! A nielen školu. Všetko. Nenávidím život v New Yorku a vôbec. Nenávidím taxíky a autobusy na [Madison Avenue](#) so šoférmi, čo večne na teba revú, že sa vystupuje vzadu, nenávidím výťahy, v ktorých sa musím voziť, ak chcem ísť von, predavačov u [Brooksa](#), čo ti donekonečna skúšajú nohavice, nenávidím to...“

Holdena trápia aj problémy dospievania:

„Zväčša to býva tak, že keď ste s dievčaťom a keď sa s ňou dostanete tak ďaleko, že by ste to už-už mohli urobiť, začne vás to dievča prosiť, aby ste prestali. Mojm nešťastím je, že naozaj prestanem. Väčšina chalanov neprestane. Ja za to nemôžem.“

Jeden večer si zavolá do svojej hotelovej izby prostytutku, no nakoniec jej zaplatí peniaze s tým, že nemá na to náladu a že sa chce len porozprávať. Namiesto aby priznal, že dospelosť ho straší a že sa jej obáva, vymyslí si, že svet dospelých je plný pokrytectva, klamstva, honby za peniazmi, zatiaľ čo svet detí je svetom nevinnosti, zvedavosti a úprimnosti.

„Proste ja si v jednom kuse predstavujem, ako sa davy malých deciek hrajú na takom veľikánskom žitnom poli. Tisíce malých deciek, a široko-ďaleko ani jediného dospelého, myslím teda okrem mňa. A ja ti stojím na kraji nejakej strašnej priepasti. A vieš, čo musím robiť? Musím chytiť každého, kto sa priblíži k tej priepasti. Rozumieš, ak uteká a nedáva pozor, kam uteká, ja musím odniekiaľ vyliezť a chytiť ho. Toto by som robil od rána do večera. Chytil by som tie decká v žite. Viem, že je to bláznovstvo, ale je to jediná vec, ktorú by som fakt rád robil.“

Žitné pole je symbolom Ameriky v minulosti, kým ju neznečistili továrne a dravosť za peniazmi.

Holdenove úvahy a konanie predstavujú revoltu americkej dospievajúcej mládeže, ktorá sa nemohla zmieriť so zaužívanými konvenciami sveta dospelých. Je to kultové dielo.

V románe sú zobrazené „omyly nedospelosti a dozrievania“ – čierno-biele videnie, nespravodlivé a rýchle odsúdenia, hyperkritickosť, neprimerané reakcie, silné slová, postoj „ja proti svetu“ (rebel bez príčiny).

V núdzi a krízovej životnej situácii Holden premýšľa o úteku pred zodpovednosťou do samoty, ale nakoniec sa vzdáva donkichotského idealizmu a uvedomuje si, že každý sa musí so svojím životom vysporiadať sám.

